



Sygn. akt V CSK 664/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 lipca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Wojciech Katner

SSN Barbara Myszka

w sprawie z powództwa Banku (...) - S.A. w W.

przeciwko A. S. i J. S.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 27 lipca 2016 r.,
skargi kasacyjnej pozwanych od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 3 czerwca 2015
r., sygn. akt I ACa (...),

- 1. oddala skargę kasacyjną i przyznaje radcy prawnemu A. A. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) zł, powiększoną o należny podatek od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanym z urzędu w postępowaniu kasacyjnym;**
- 2. nie obciąża pozwanych kosztami postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód Bank (...) Spółka Akcyjna w W. domagał się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanych J. S. i A. S. solidarnie kwoty 340.738,12 zł z odsetkami w wysokości 1,5 stopy odsetek ustawowych od dnia wniesienia pozwu i kosztami postępowania. W uzasadnieniu wskazał, że dochodzona kwota stanowi należność z tytułu niespłaconego kredytu udzielonego przez powoda pozwanym na podstawie umowy zawartej w dniu 5 marca 2001 r., wypowiedzianej w związku z zaprzestaniem jego spłaty.

Sąd Okręgowy w K. nakazem zapłaty wydanym w dniu 27 maja 2009 r. w postępowaniu upominawczym uwzględnił powództwo, a po rozpoznaniu sprzeciwu pozwanych od tego orzeczenia wyrokiem z dnia 1 września 2011 r. powództwo to oddalił, uznając za zasadny podniesiony w sprzeciwie zarzut przedawnienia. Sąd Okręgowy przyjął, że złożony przez powoda w dniu 29 grudnia 2005 r. wniosek o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu z dnia 20 grudnia 2005 r., obejmującemu sporne roszczenie, nie mógł przerwać biegu jego przedawnienia, gdyż tytuł ten był dotknięty wadą uniemożliwiającą uwzględnienie wniosku (nie zawierał prawidłowego oznaczenia czynności bankowej); ostatecznie wniosek o nadanie klauzuli wykonalności został oddalony przez Sąd Okręgowy w K. postanowieniem z dnia 26 kwietnia 2007 r., sygn. akt II Cz (...).

Sąd Apelacyjny, na skutek apelacji powoda, wyrokiem z dnia 14 lutego 2012 r. uchylił wyrok Sądu Okręgowego i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania, uznając za zasadny zarzut naruszenia art. 123 § 1 oraz art. 124 § 2 k.c. w następstwie uznania, że dochodzone roszczenie uległo przedawnieniu.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 4 września 2014 r. zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kwotę 336.966,23 zł z odsetkami w wysokości 1,5 stopy odsetek ustawowych w stosunku rocznym od dnia 4 maja 2009 r., umorzył postępowanie w części

dotyczącej dalej idącego żądania zapłaty wobec cofnięcia pozwu w tym zakresie i orzekł o kosztach procesu.

Sąd Apelacyjny wyrokiem zaskarżonym skarga kasacyjną oddalił apelację pozwanych od powyższego wyroku i orzekł o kosztach procesu za instancję odwoławczą, przyjmując za podstawę rozstrzygnięcia następujące ustalenia i wnioski.

W dniu 5 marca 2001 r. strony zawarły umowę kredytu w wysokości 170.000 zł, waloryzowanego średnim kursem euro ogłaszanym przez NBP, przeznaczonego na budowę przez inwestora zastępczego lokalu mieszkalnego w budynku wielomieszkaniowym w J. przy ulicy C. Kredyt udzielony został pozwany o na okres dwudziestu lat i dziesięciu miesięcy i obejmował dwie części: budowlaną - przeznaczoną na finansowanie inwestycji w okresie jej realizacji oraz hipoteczną - przeznaczoną na spłatę zadłużenia powstałego w okresie finansowania inwestycji. W umowie określono sposób spłaty kredytu oraz przekazywania jego poszczególnych transz. Jednocześnie jednak w załączniku do umowy strony uzgodniły, że cała kwota 170.000 zł zostanie przelana w dniu zawarcia umowy na rachunek dewelopera prowadzony przez powodowy bank; uzgodnienie to zostało wykonane. Pozwani nie spłacali kredytu i nie udzielili dodatkowego zabezpieczenia jego spłaty, w związku z czym powód wypowiedział umowę kredytową z zachowaniem trzydziestodniowego terminu wypowiedzenia; pismo wypowiedające umowę doręczono pozwany w dniu 1 sierpnia 2003 r.

Kredyt od dnia jego wypłaty do upływu okresu wypowiedzenia był ewidencjonowany w euro; od września 2003 r. ewidencja zadłużenia pozwanych była prowadzona w walucie polskiej. Na rachunek służący do obsługi kredytu pozwanych wpłynęły wpłaty dokonane przez dewelopera w łącznej kwocie 69.352,36 zł. Według opinii biegłej, niespłacony na dzień 31 sierpnia 2003 r. kapitał przeterminowany wynosił 183.989,31 zł, zaś odsetki od tego kapitału za okres od dnia 1 września 2003 r. do dnia 7 maja 2009 r. - pomniejszone o dokonane wpłaty - zamknęły się kwotą 140.725,77 zł.

Oceniając tak ustalony stan faktyczny, Sąd Apelacyjny uznał żądanie pozwu - ograniczone wobec wyliczeń biegłej zawartych w opinii - za usprawiedliwione. Wskazał przy tym, że pozostaje związany oceną prawną zarzutu przedawnienia, wyrażoną w wyroku z dnia 14 lutego 2012 r.

W skardze kasacyjnej, opartej na obu podstawach określonych w art. 398³ § 1 k.p.c., pozwani wnieśli o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w całości oraz orzeczenie co do istoty sprawy przez uwzględnienie wniesionej przez nich apelacji i oddalenie powództwa w całości, ewentualnie uchylenie tego orzeczenia i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

W ramach podstawy kasacyjnej naruszenia przepisów postępowania skarżący zarzucili naruszenie: art. 382 i art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 i art. 233 § 1 i 2 k.p.c.; art. 129 k.p.c. w związku z art. 232, art. 233 § 2 oraz art. 278 § 1 k.p.c.; art. 213 k.p.c. oraz art. 49 k.p.c. w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Podstawę naruszenia prawa materialnego wypełnili natomiast zarzutami naruszenia: art. 117 i art. 120 k.c. oraz art. 96 Prawa bankowego; art. 58 § 1 i 2 w związku z art. 5 i art. 68 k.c.; art. 69 Prawa bankowego; art. 84 k.c. w związku z art. 86 i art. 88 k.c.; art. 56 i art. 65 k.c.; art. 6 k.c. oraz art. 2 ust. 1 i art. 32 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 5 k.c.

Powód w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, przysługującym od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji a jej rolą nie jest korygowanie wszystkich wadliwych orzeczeń sądowych. Skarga kasacyjna służy ochronie interesu publicznego; umożliwia zapewnienie jednolitości wykładni i stosowania prawa oraz wnoszenie przez Sąd Najwyższego wkładu w rozwój nauki prawa. Taki charakter skargi kasacyjnej determinuje zakres kognicji Sądu Najwyższego; dokonuje on wyłącznie kontroli zgodności z prawem zaskarżonego orzeczenia w granicach zaskarżenia i w granicach wskazanych przez stronę podstaw (art. 398¹³ § 1 k.p.c.). Związanie granicami

podstaw kasacyjnych oznacza obowiązek rozpoznania przez Sąd Najwyższy jedynie tych zarzutów materialnoprawnych i procesowych, które zostały przytoczone przez skarżącego i są - w świetle art. 398³ k.p.c. - dopuszczalne. Tym samym w postępowaniu kasacyjnym wyłączona jest możliwość poszukiwania i uwzględnienia z urzędu naruszeń prawa materialnego i procesowego nie wytkniętych przez skarżącego, nawet jeżeli mogły one mieć znaczenie dla wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej.

Zarzuty naruszenia przepisów postępowania mogą być podstawą skargi kasacyjnej jedynie wówczas, gdy uchybienie przepisom postępowania mogło mieć istotny wpływ na wynik postępowania (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.). Wynika stąd konieczność odpowiedniego zredagowania każdego z zarzutów naruszenia przepisów postępowania przez wskazanie, jaki wpływ na sposób rozstrzygnięcia sprawy miały zarzucane przez skarżącego uchybienia procesowe. Z kolei zarzuty obrazy przepisów prawa materialnego muszą konkretyzować postać ich naruszenia (błędą wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie) oraz precyzować w czym każda z nich się przejawiała. Sąd Najwyższy nie jest uprawniony do samodzielnego rekonstruowania zarzutów ani snucia domysłów, jaki przepis - jako naruszony - strona miała na uwadze; nie może również poszukiwać uzasadnienia podniesionych zarzutów w materiale sprawy (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 1 grudnia 2000 r., V CKN 138/00, nie publ. i z dnia 14 marca 2014 r. III CSK 88/13, nie publ. oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2014 r., III CSK 277/14, nie publ.).

Poczynienie poważnych uwag było konieczne w kontekście rozpoznawanej skargi kasacyjnej, gdyż większość podniesionych w niej zarzutów - w ramach obu podstaw kasacyjnych - zostało skonstruowanych w sposób uniemożliwiający dokonanie ich merytorycznej oceny.

Tylko w odniesieniu do jednego spośród licznych zarzutów naruszenia prawa materialnego, tj. zarzut obrazy art. 58 § 1 i 2 w związku z art. 5 i art. 68 k.c., skarżący wskazali postać ich naruszenia (niewłaściwe zastosowanie). Pozostałe zarzuty uściślenia takiego nie zawierały ani nie wskazywały

przesłanek umożliwiających stwierdzenie, czy - według skarżących - do naruszenia wskazanych przepisów doszło w następstwie ich wadliwej wykładni, czy niewłaściwego zastosowania, co wyłącza je spod kontroli kasacyjnej. Kontroli takiej nie może zostać poddany również - podniesiony w ramach drugiej podstawy kasacyjnej - zarzut naruszenia art. 129 k.p.c. w związku z art. 232, art. 233 § 2 i art. 278 k.p.c. Podnosząc zarzut naruszenia tych przepisów, skarżący wymienili je zbiorczo i wskazali na uchybienia Sądu drugiej instancji bez ich należytego powiązania z tymi unormowaniami. Właściwe odczytanie tych zarzutów wymagałoby dokonania ich rekonstrukcji, co - jak już wskazano - jest zabiegiem niedopuszczalnym.

Przechodząc do oceny zasadności zarzutów naruszenia przepisów postępowania nie dotkniętych wskazanymi wadami, należy stwierdzić, że nie zasługiwały one na uwzględnienie.

Bezzasadnie skarżący wskazali na naruszenie art. 49 k.p.c. w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji w wyniku uczestniczenia w składzie rozpoznającym apelację sędziego T. Ś., który brał udział w wydaniu przez Sąd Apelacyjny wcześniejszego orzeczenia kasatoryjnego. Powołany przez skarżących przepis reguluje wyłączenie sędziego na żądanie sędziego lub na wniosek strony w razie wystąpienia okoliczności, które mogłyby wywoływać wątpliwości co do bezstronności sędziego w danej sprawie. W orzecznictwie trafnie zwrócono uwagę, że udział sędziego w składzie sądu drugiej instancji rozpoznającego apelację, który uchylił orzeczenie sądu pierwszej instancji i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania, nie stanowi samoistnej przyczyny wyłączenia go ze składu tego sądu orzekającego w sprawie powtórnie; jedynie w sytuacji szczególnej, zwłaszcza wtedy, gdy przestało działać związanie przewidziane w art. 386 § 6 k.p.c., możliwe jest wyłączenie sędziego na wniosek strony, jeżeli w konkretnej sprawie, na skutek tego, że wyraził pogląd prawny rzutujący bezpośrednio na jej wynik, powstała uzasadniona wątpliwość co do jego bezstronności przy powtórным rozpoznawaniu sprawy na skutek ponownego wniesienia apelacji dotyczącej tego samego problemu prawnego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2013 r., III CSK 169/12, OSNC 2013, nr 7-8, poz. 101). W konkretnym stanie faktycznym sytuacja taka

jednak nie wystąpiła. Rozpoznając apelację pozwanych Sąd drugiej instancji pozostawał związany oceną prawną odnoszącą się do zarzutu przedawnienia, wyrażoną w wyroku kasatoryjnym, a żadna ze stron nie wnosiła o wyłączenie wymienionego sędziego ani on sam nie zgłaszał takiego żądania.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego zostało już wyjaśnione - i pogląd ten jest konsekwentnie podtrzymywany - że zarzut naruszenia art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. może być skutecznym zarzutem kasacyjnym wyjątkowo wtedy, gdy treść uzasadnienia orzeczenia zaskarżonego skargą kasacyjną uniemożliwia dokonanie kontroli kasacyjnej (zob. m.in. wyroki: z dnia 26 listopada 1999 r., III CKN 460/98, OSNC 2000, Nr 5, poz. 100; z dnia 16 stycznia 2006 r., V CK 405/04, nie publ.; z dnia 4 stycznia 2007 r., V CSK 364/06, nie publ.; z dnia 21 marca 2007 r., I CSK 458/06, nie publ.; z dnia 19 listopada 2009 r., IV CSK 219/09, nie publ. i z dnia 29 września 2010 r., V CSK 55/10 nie publ.).

Wbrew odmiennym twierdzeniom skarżących, uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie jest dotknięte tego rodzaju mankamentami; wynika z niego jednoznacznie, jakie przesłanki zaważyły na ocenie, że zasadność i wysokość dochodzonego roszczenia zostały przez powoda wykazane, na jakich dowodach zostały oparte wnioski wyprowadzone z tej oceny oraz dlaczego nie uwzględniono twierdzeń pozwanych wskazujących, iż zawierając umowę kredytową działali pod wpływem błędu wywołanego przez powoda. Kwestia trafności wyrażonych przez Sąd Apelacyjny ocen i wyciągniętych z nich wniosków nie podlega kontroli w płaszczyźnie art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. Zarzut naruszenia tych przepisów i powiązanego z nimi art. 382 k.p.c. należało uznać za chybiony.

Za oczywiście bezzasadny należało uznać zarzut naruszenia art. 213 k.p.c. regulującego obowiązek uwzględnienia przez sąd z urzędu faktów powszechnie znanych (§ 1) oraz związanie sądu uznaniem powództwa (§ 2). Unormowania te nie dają podstawy - jak oczekiwali tego skarżący - do oceny roszczenia poddanego osądowi przez pryzmat zasad współżycia społecznego.

Nieusprawiedliwiona okazała się również podstawa kasacyjna naruszenia prawa materialnego. Podniesiony w jej ramach zarzut niewłaściwego zastosowania art. 58 § 1 i 2 w związku z art. 5 i art. 68 k.c. został oparty na założeniu, że pozwani zawierając umowę kredytową zostali podstępnie wprowadzeni w błąd przez powoda. Tymczasem z ustaleń przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku, wiążących Sąd Najwyższy, wynika, że powodowi nie można przypisać działania podstępnego ani nawet nielojalnego. Ustalenia te wskazują jednoznacznie na to, iż wolą pozwanych było przekazanie całego uzyskanego kredytu deweloperowi, który - zgodnie z ich oczekiwaniami kredyt ten miał spłacić.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 39814 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

R. G.